

การจัดการความรู้งานวิจัยเพื่อการเผยแพร่ทางวิชาการ

ฐิตินันท์ ผิวนิล

สิ่งสำคัญประการหนึ่งของการทำการวิจัยคือ การนำเสนอผลการวิจัยสู่สาธารณะ โดยเฉพาะในทางแวดวงวิชาการ ความสำคัญมีได้อยู่ที่ได้นับแต่ผลงานวิชาการ แต่หัวใจที่สำคัญคือการได้ต่อยอด พัฒนาองค์ความรู้ศาสตร์ทางวิชาการให้ได้รับการพัฒนาต่อเนื่อง รวมถึงการเปิดโอกาสให้สาธารณชนสามารถนำชุดความรู้ที่ได้จากงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้ทั้งในทางสังคม เศรษฐกิจ และวิชาการที่เกี่ยวข้องได้อย่างเต็มที่

งานวิจัยเรื่องหนึ่งอาจสามารถนำเสนอได้หลากหลายรูปแบบ และไม่ได้จำกัดถึงจำนวนครั้งในการนำเสนอ (ขึ้นอยู่กับประเด็นและวัตถุประสงค์ของการนำเสนอแต่ละครั้ง) ทั้งนี้ การเตรียมการเพื่อการเผยแพร่ผลงานวิจัยในเชิงวิชาการนั้น โดยเฉพาะในการดำรงตำแหน่งอาจารย์มหาวิทยาลัยนั้น อาจแบ่งลักษณะการเผยแพร่ได้หลายรูปแบบดังนี้

1. การเผยแพร่ผลงานวิจัยในเวทีวิชาการ เช่น งานประชุมวิชาการ งานสัมมนาวิชาการ ซึ่งมีหลายรูปแบบและหลายระดับ ทั้งภายในมหาวิทยาลัย ระดับชาติ หรือระดับนานาชาติ อย่างไรก็ตาม ในการเผยแพร่ในเวทีวิชาการนั้น รูปแบบการนำเสนอโดยส่วนใหญ่มี 2 ลักษณะสำคัญคือ

- การนำเสนอผลงานวิจัยด้วยการพูดหรือที่เรียกว่า การนำเสนอแบบปากเปล่า (Oral Presentation)
- การนำเสนอผลงานวิจัยด้วยโปสเตอร์ (Poster Presentation)

ทั้งนี้ กานำเสนอผลงานวิจัยในเวทีวิชาการนั้น หากผู้นำเสนอต้องการให้การอ้างอิงในเชิงวิชาการ ผู้นำเสนอจำเป็นต้องเลือกเวทีการประชุมที่มี ที่มีกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองพิจารณาผลงานและตีพิมพ์ผลงานบทความวิจัยฉบับสมบูรณ์ (full paper) ด้วยการจัดทำรายงานสืบเนื่องจากการประชุม (proceeding) อย่างชัดเจน เพราะในบางเวทีการประชุมวิชาการนั้นเป็นเพียงแค่การร่วมกันเสวนาแลกเปลี่ยนองค์ความรู้จากงานวิจัย ไม่ได้เน้นเรื่องการอ้างอิงผลงานที่มีหลักฐานบทความวิจัยฉบับสมบูรณ์ (Full paper) ก็จะไม่สามารถนำมานับเป็นคะแนนผลงานวิชาการหรือการประกันคุณภาพการศึกษาได้

สำหรับการเตรียมความพร้อมในการไปนำเสนอผลงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศนั้น ขั้นแรกจะต้องค้นหาแหล่งการจัดประชุมที่จะไปนำเสนอผลงานวิจัยที่สอดคล้องกับเรื่องที่ทำการวิจัย ทั้งจากจดหมายประชาสัมพันธ์ หรือเว็บไซต์การประชุมต่างๆ จากนั้นจึงสมัครลงทะเบียนไปนำเสนอผลงาน โดยระบุวิธีการนำเสนอ (หากมีให้เลือก) ศึกษาวิธีการลงทะเบียนให้ละเอียด ค่าใช้จ่ายในการลงทะเบียน และเมื่อลงทะเบียนแล้วให้ติดตามผลการตอบรับให้ไปนำเสนอจากผู้จัดการประชุม และเมื่อได้รับการตอบรับ ควรศึกษารายละเอียดของวิธีการนำเสนอให้ชัดเจน เวลาและขั้นตอนการนำเสนอมา ภาษาที่ใช้นำเสนอ สถานที่ ห้องประชุม สื่อประกอบการนำเสนอ ซึ่งในการออกแบบและผลิตสื่อที่จะใช้ประกอบการนำเสนอ ควรกำหนดหัวข้อเรื่อง เนื้อหา รูปภาพ รูปกราฟ หรือ ตาราง เฉพาะที่มีความสำคัญ เหมาะสมกับเวลาที่จะนำเสนอ จำนวนสไลด์ ขนาดโปสเตอร์ แบบตัวอักษร สีตัวอักษร และสีพื้นสไลด์ที่เหมาะสม ดึงดูดความสนใจ อ่านง่าย ชัดเจน สบายตา มีใจความสำคัญที่ต้องการจะนำเสนอ ครบ เข้าใจง่าย โดยพิจารณาให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย

ด้านการเตรียมตัวการนำเสนอ ควรซักซ้อมล่วงหน้าให้นำเสนอได้ทันตามกำหนดเวลา และเตรียมเรื่องภาษาที่ใช้พูด นอกจากนี้ ผู้นำเสนอควรศึกษาเรื่องสถานที่จัดประชุม ที่พัก และการเดินทาง

ล่วงหน้า เพื่อไปนำเสนอได้ทันกำหนดเวลา รวมถึงจัดเตรียมงบประมาณในการเดินทาง ค่าที่พัก และหลักฐานการเบิกจ่ายตามระเบียบการเบิกจ่ายฯ หากเป็นการเดินทางไปนำเสนอ ณ ต่างประเทศ ต้องศึกษาเรื่องเวลาวางแผนการเดินทาง การขอวีซ่า หนังสือเดินทาง ตัวเครื่องบิน และภาษาที่ใช้สื่อสารให้พร้อมก่อนเดินทางด้วย

2. การนำเสนอผลงานวิจัยด้วยการตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัยในวารสารวิชาการที่ได้รับการรับรอง

การตีพิมพ์ในวารสารทางวิชาการนั้นเป็นช่องทางสำคัญสำหรับการนำเสนอผลงานวิชาการที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง แต่ใช้ระยะเวลานานกว่าการนำเสนอผ่านการประชุมหรือสัมมนาวิชาการ เพราะมีกระบวนการ “คัดกรอง” และพิจารณาผลงานค่อนข้างนาน ดังนั้นการนำเสนอผลงานผ่านการตีพิมพ์ทางวารสารจึงต้องวางแผนเตรียมการเรื่องการตีพิมพ์นับตั้งแต่การวางแผนทำวิจัย และทำศึกษาค้นคว้าวารสารเล่มต่างๆ ที่เหมาะสมกับเนื้อหา ประเด็นงานวิจัยของตนเอง รวมถึงพิจารณา “คุณภาพ” ของวารสารด้วยว่าได้รับการรับรองหรือยอมรับในแวดวงวิชาการ ตรงตามเกณฑ์ระดับชาติหรือนานาชาติหรือไม่ นอกจากนี้ ยังต้องพิจารณาเรื่องงบประมาณในการส่งผลงานตีพิมพ์ด้วย เนื่องจากบางวารสารมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการซึ่งแตกต่างกันออกไป

สำหรับกระบวนการเตรียมบทความต้นฉบับที่จะตีพิมพ์เผยแพร่ ต้องกำหนดหัวข้อเรื่อง และรายละเอียดของเนื้อหา ความยาวของบทความตามที่วารสารกำหนดแบบฟอร์ม ซึ่งส่วนใหญ่วารสารหลายแห่งจะเคร่งครัดเรื่องรูปแบบบทความสำคัญ ถ้าไม่ดำเนินการตามอาจจะไม่ได้รับการพิจารณาเนื่องจากวารสารจะมีการกำหนดโครงสร้างจำนวนเรื่องและจำนวนหน้าไว้แล้ว การเขียนบทความวิจัยควรเขียนให้มีความต่อเนื่องเชื่อมโยงกันทั้งเรื่อง และเน้นความสำคัญไม่ใช่การย่อรายงานงานวิจัยฉบับสมบูรณ์มา นอกจากนี้ ควรทบทวนตรวจสอบการสะกด ความถูกต้อง และการเขียนอ้างอิง และบรรณานุกรมตามระบบที่วารสารกำหนด อย่างไรก็ตาม การส่งตีพิมพ์วารสารควรส่งเพียงวารสารใดวารสารหนึ่งเท่านั้น ไม่ควรส่งบทความเดียวกันไปยังวารสารหลายแห่งพร้อมกัน ถือเป็น การละเมิดลิขสิทธิ์ผลงานตนเอง และทำให้วารสารเสียเวลาในการพิจารณาหากต้องถอนบทความออก

3. การบูรณาการผลงานวิจัยกับการเรียนการสอนและการบริการวิชาการ

สำหรับอาจารย์มหาวิทยาลัย อีกช่องทางหนึ่งของการใช้ประโยชน์และเผยแพร่ผลงานวิจัยคือการเผยแพร่ผลงานวิจัยตนเองผ่านการเรียนการสอน ในรายวิชาต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ผลงานวิจัย ถือเป็นผลงานทางวิชาการอย่างหนึ่งที่สามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ และทันสมัยจากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริง การนำผลการวิจัยมาใช้ในการเรียนการสอน ย่อมมีประโยชน์โดยตรงกับผู้เรียนด้วย นอกจากนี้ การจัดบริการวิชาการ โดยการอ้างอิงผลงานการวิจัยย่อมเกิดประโยชน์แก่สังคมโดยตรง ทั้งในด้านการนำผลวิจัยมาใช้ประโยชน์เพื่อสังคมในรูปแบบการปฏิบัติ และในเชิงนโยบาย ดังนั้น การเผยแพร่การวิจัยในรูปแบบการบริการวิชาการ จึงเป็นการย่อย สรุปรประโยชน์จากงานวิจัยสู่สาธารณะในลักษณะของการทำกิจกรรมที่เห็นรูปธรรมชัดเจน

จากทั้ง 3 รูปแบบของการนำเสนอผลงานวิจัยเพื่อการเผยแพร่ทางวิชาการจะเห็นได้ว่า เป็นส่วนหนึ่งของการสร้างองค์ความรู้ ในรูปแบบของการเผยแพร่และใช้ประโยชน์จากงานวิจัยเป็นสำคัญ ทั้งการต่อยอดความรู้ รวมถึงการนำสู่ผลเชิงนโยบายและปฏิบัติการ ดังนั้น การวิจัยมิได้จบเพียงการเขียนรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ แต่สิ่งสำคัญคือการตอบปัญหาสำคัญว่าวิจัยที่ได้ทำไปแล้วนั้น เกิดประโยชน์มากน้อยเพียงใด การเผยแพร่ผลงานจึงเป็นอีกวิธีการหนึ่งของการนำวิจัยไปใช้ประโยชน์มากกว่าการเก็บเข้าชั้นหนังสือในห้องสมุดเพียงอย่างเดียวเท่านั้น